

Broedvogel die plotseling verschijnt en weer snel verdwijnt

■ Kordate pionier van geplagde heide en braakliggend terrein

Hij verraadt zichzelf met een voor zijn grootte vrij luide roep, een aflopend tweelettergeregigd tié-joe, tié-joe. Onder het fourageren herhaalt hij voortdurend deze roep. Hij dribbelt, staat stil, kijkt schuin naar de grond, pikt een insect en dribbelt verder. Een kleine plevier zoekt voedsel zoals een kievit dat doet. Een kievit is ook een plevier. Zelfs het wormtrappen doet hij als een kievit. Voortdurend brengt het vogeltje de grond in trilling met één poot.

De kleine plevier heet niet voor niets 'kleine'. Het is een vogeltje van nauwelijks 15 centimeter, een kievit meet 30 centimeter. De zwartwitte tekening op kop en borst valt op en doet denken aan het koppatroon van de bontbekplevier. Maar dan zie je de gele ring rond de ogen. Dat heeft een bontbekplevier niet. De bontbekplevier vind je bijna uitsluitend langs de kust. De kleine plevier broedt in het binnenland in zoetwatermilieus.

Op-en-top een pionier van kale of zeer schaars begroeide grond met vaak water in de vorm van plasjes in de buurt. In Drenthe broeden ieder jaar twintig tot vijftig paar kleine plevieren, naar gelang de situatie. Want de kleine plevier zoekt een afplagging of gemaaid deel op een heideveld, een braakliggend bouwterrein, een zandafgraving of een natuurontwikkelingsgebied waar de bouwvoor is verwijderd. Hoe meer braakland en hoe groter de kale vlakke, des te meer pleviertjes er broeden. Hoe

vinden ze deze terreinen! Eind maart komen ze uit Afrika terug, van beneden de Sahel. Ze trekken niet in groepen, maar verspreid en eenzaam in de nacht. Zo vliegen ze over Nederland en zien dan blijkbaar in de vroege ochtend een braakliggend terrein. In 2008 was de eerste vogel van de toen nog maagdelijke Oude Kene een kleine plevier. Een paartje kleine plevieren ging er broeden. Onder de nieuwe brug in de Kinholtsweg en bij de zogeheten kunstwerken van het waterschap (stuwen) broedden toen witte kwikstaarten. De Oude Kene raakte heel snel begroeid, al na een jaar.

Na twee jaar waren de pleviertjes verdwenen. Uitgesproken pioniers. Plotseling zijn ze er en zo zijn ze weer verdwenen. Na twee broedsels te hebben grootgebracht, vertrekken kleine plevieren weer naar het zuiden. Na lange nachtelijke vluchten, onderbroken door voedsel zoeken overdag (opvetten), arriveren ze in het overwinteringsgebied in Afrika.

Voedselzoekende kleine plevier op een natte afplagging op de heide. Hero Moorlag

Ook de jongen weten deze plekken feilloos te vinden. Collectief ingeprent geheugen.

Nest van steentjes

In het Bargerveen zijn soms klusters van tien paar kleine plevieren. Het is niet echt een kolonievogel, maar territoriaal broeden in elkaars buurt is voor dit pleviertje geen probleem. In de Oude Kene broeden ze allang niet meer, wel op de afgravingen van recreatiegebied De Nijstad. Omdat daar voortdurend wordt gewerkt, worden ze verstoord. Rustiger is het bij de Veeningerplas en de

zandafgraving aan de andere kant van de Hoogeveensevaart, de zandwinning van VOF-Echten. Kleine plevieren vinden als pionier dergelijke terreinen onmiddellijk, evenals het nieuwe natuurgebied Pessierma-Noord bij Stuifzand en de afplaggingen en gemaaide delen op de heide van het Dwingelderveld en de Boerenveense Plassen. In dergelijke terreinen liggen veel steentjes, vuursteen en graniet. Heel simpel maakt de kleine plevier van deze steentjes een nest en legt er drie tot vier eitjes is. De broedtijd is ongeveer drie weken.

De kuikens, nestvlinders, zijn na vier weken vliegvlug. Ouders en kuikens eten vliegen, muggen, haften, libellenlarven, spinnen, kevers en sprinkhanen. Het zijn zichtjagers, zoals alle plevieren. De kleine plevier op de foto is inmiddels aan het tweede broed begonnen. Ook die jongen moeten over enkele maanden, in augustus of september, zover zijn, dat ze de tocht naar Afrika kunnen ondernemen. Een kleine langeafstandstrekker die een enorme prestatie levert. ■

Hero Moorlag

Zeldzame wespvlinders lokken met de sexgeur van vrouwtjes

Wespvlinders behoren tot de nachtvlinders. Hun vleugels zijn voor een groot deel doorzichtig. Hun lichaam is zwart met rode of gele banden. De gelijkenis met wespen geeft ze wat bescherming tegen vijanden. Ze leiden een verborgen leven en worden daardoor weinig gezien. In ons land zijn tien soorten wespvlinders, waarvan de meeste gebonden zijn aan houtige gewassen. De eitjes worden afzonderlijk afgezet, op afgezaagde boomstronken, wondweefsel of beschadigingen in de bast. De rupsen boren gangen in de waardplant. Ze leven in stammen, wortels, takken of twijgen. Ze eten van het hout. Hun ontwikkeling duurt vier jaar. Daarna verpoppen ze. Iedere soort wespvlinder heeft zijn eigen voorkeurboom of plant en een eigen levenscyclus. Wanneer ze op hún tijd uit de cocon komen, vliegen ze overdag. Ze leven van nectar van verschillende planten. De mannetjes komen op de geur van de vrouwtjes af om met ze te paren en de vrouwtjes gaan op zoek naar geschikte plekken om hun eitjes af te zetten.

Wilgenwespvlinder, gelokt met feromonen. Joop Verburg

Lokken met feromonen

Ondank het feit dat ik die leefwijze ken en vaak op zoek ben geweest naar wespvlinders, heb ik maar één keer een wespvlinder gezien: een hoornaarvlinder.

Maar dat is al heel lang geleden. Een groep leden van de Vlinderwerkgroep Drenthe is bezig met de inventarisatie van macro-nachtvlinders in Drenthe om

over een aantal jaren met een compleet boek over de verspreiding dit onderzoek vast te leggen en te presenteren. Ook de wespvlinders horen daarbij. Maar

wespvlinders komen niet op fel licht af en ook niet op zoete smeer, dus met de algemene methode krijg je geen wespvlinders te zien. Er is een nieuwe methode om wespvlinders te inventariseren. Daartoe gebruik je een vlindeval met daarin een dopje met de feromonen van de vrouwtjes van een bepaalde soort. Zeg maar de sexgeur, waar mannetjes op afkomen. De Vlinderwerkgroep heeft een aantal sets van die feromonen gekocht en één set met sexgeuren heb ik in bruikleen gekregen. Wanneer je dan op een zonnige dag in mei met die vallen op stap gaat in het Reestdal en je krijgt direct twee superzeldzame wespvlinders in de val, de elzenwespvlinder en de appelglasvlinder, is dat een gelukzalige ervaring. Wanneer je dan later in het Reestdal ook een tiental wilgenwespvlinders in de val krijgt, wordt het feest nog groter. Het meest bijzondere voor mijzelf was wel de ervaring met de bessenglasvlinder. In onze volkstuin heb ik vaak vruchteloos naar de bessenglasvlinder gezocht. Ik hing de val op en binnen een kwartier zaten er 21 bessenglasvlinders in de val. Je ziet ze niet, maar ze zijn er dus wel! ■

Joop Verburg,
Natuurvereniging Zuidwolde

ivn natuur
educatie

HOOGVEEEN

Inventarisatie wilde planten

De Plantenwerkgroep van IVN-afdeling Hoogeveen is in de lente- en zomer maanden druk doende wilde planten te inventariseren in en rond Hoogeveen. Vorige week werd de Koeweide aan het einde van de Vledderweg geïnventariseerd. Tot halverwege telde men 85 soorten. In de Pessierma werden 106 soorten wilde planten geteeld. Op het lijstje van de Plantenwerkgroep staan nog Spaarbankbos, Schoonhoven en het Steenbergerpark. De groep doet graag uitstapjes naar het beekdal van de Drentse A en naar het Lauwersmeergebied. Dan gaat het onder meer om orchideeën.

Echte koekoeksbloem staat in de Koeweide. Hero Moorlag